

**¹О. І. БОНДАР, ¹О. А. МАШКОВ, ²С. В. ЖУКАУСКАС (УКРАЇНА, КИЇВ)
 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ
 УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПРИ
 ТРАНСКОРДОННИХ ЕКОЛОГІЧНИХ КОНФЛІКТАХ**

¹*Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління
 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 35, корп.2; email: dei2005@ukr.net*

²*Міністерство екології та природних ресурсів України
 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 35; email: secretar@menr.gov.ua*

Розглядаються питання транскордонного екологічного конфлікту на Донбасі. Сьогодні Донбас це загроза екологічної катастрофи у центрі Європи. Ця катастрофа викликана бойовими діями на непідконтрольній території України. Як свідчать дані аерокосмічних спостережень весь цей регіон по суті є зоною потенційної екологічної надзвичайної ситуації, причини та загрози якої слід терміново ліквідувати, поки вона не охопила всю територію України і суміжних країн. В результаті експериментального підземного ядерного вибуху в 1979 р в шахті "Юний комунар" (м Бунге, Донецька область) на глибині 900 метрів потужністю 300 тонн тротилу утворилася скляна радіоактивна капсула, що містить радіоактивні ізотопи стронцію, цезію та плутонію (об'єкт "Кліваж"). Як свідчать результати моделювання в разі її руйнування відбудеться надзвичайно сильне радіоактивне забруднення підземних вод, яке пошириться на величезну територію. Шахтним водам знадобиться від року до двох, щоб досягти критичного рівня річки Булавінка, після чого піде розмив ґрунтів, просідання під землю міста Бунге і руйнування об'єкта "Кліваж". Далі радіоактивна вода потрапить в річки Кальміус і Сіверський Донець, потім в Азовське, а потім і в Чорне море. Забруднення внутрішнього моря перевищить норму в сотні разів. Радіоактивному зараженню піддається не тільки Україна, але і сусідні держави. Екологічну загрозу представляє фенольний завод (сміт Новгородському Донецької області), який скидає в свої відстійники феноли, фенольні сполуки, сірчану кислоту, формальдегіди, нафтопродукти, нафталін та інші хімічні речовини. У разі прориву дамби хімікати потечуть в річку Кривий Торець, далі в Сіверський Донець, а потім потраплять в Азовське море. В околицях Довжанська Луганській області розташовані 45 тліючих відвалів. В результаті цього концентрація сірководню в місті в 45 разів перевищує допустиму норму. При вдиханні парів підвищеної концентрації сірководень пригнічує дихальний центр, зупиняє транспортування кисню в крові, викликає депресію, психічні розлади, ураження вегетативної нервової системи. Крім сірководню, тліючі промислові відходи викидають в атмосферу цілий список важких і рідкоземельних елементів, концентрація яких сьогодні невідома. В районі Горлівки рівень шахтних вод піднявся з 1,5 км в 2014 році до 400 метрів на сьогоднішній день. У разі її виходу на поверхню рівні забруднення водного басейну на величезній території будуть катастрофічними. Підвищення рівня "мертвої" води і підтоплення викликані припиненням роботи насосів, які відкачують шахтну воду навіть на закритих шахтах. Згідно супутниковому моніторингу, в результаті підтоплення донбаських шахт територія Донецька вже просіла в середньому на 25 см, а по окремих районах міста – від 53 до 92 см. Земля "рухається" не тільки навколо териконів шахт, але і в населених пунктах. Загроза техногенної катастрофи охоплює практично всю територію, на якій коли-небудь вівся видобуток вугілля. Закриття будь шахти призводить до заповнення підземних пустот шахтними водами і, відповідно, до просідання ґрунтів, а це, в свою чергу, – до пошкодження споруд, будівель і комунікацій населених пунктів. Сьогодні налічується 36 шахт, які були зупинені, гірничі виробки затоплюються токсичними водами. Ще 70 шахт знаходяться сьогодні в стадії ліквідації і в цьому випадку будуть неминуче затоплені. Підтоплення шахт, просідання ґрунтів, вихід "мертвої" води і попадання її в систему водопостачання населення і водойми, хімічне та радіоактивне забруднення, ризик техногенних аварій – це ризики не тільки для тимчасово окупованих районів двох областей і не тільки для України в цілому. Кожен з них також є реальною і досить близькій за часом загрозою для суміжних європейських країн і може призвести до катастрофічних наслідків для всієї екосистеми континенту. Транскордонні екологічні конфлікти потребують наукового дослідження та моделювання для формування ефективних управлінських рішень.